

1.

O pisanju sažetka

1.1. Najvažnije napomene

1. Pribor

Za pisanje svih dijelova ispita državne mature, pa tako i sažetka, potrebna vam je **kemijska olovka plave ili crne boje** koja se ne može brisati.

2. Trajanje

Sažetak se piše u istom danu s prvom ispitnom cjelinom (*Čitanje, književnost i hrvatski jezik*), a za oblikovanje sažetka imate **80 minuta** vremena.

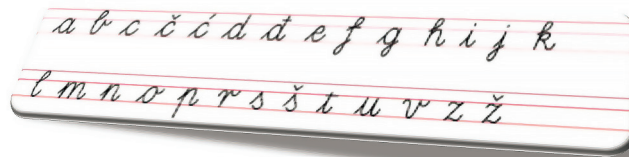
Budući da tijekom ispita u ispitnoj prostoriji imate sat, pokušajte si vrijeme za oblikovanje sažetka podijeliti po načelu 50 + 30 minuta. Odnosno, približno 50 minuta za oblikovanje **koncepta** i pisanje sažetka na listovima za koncept, a približno 30 minuta za njegovo prepisivanje na listove za **čistopis**.

Nemojte pomiješati ispitne materijale, tj. zamijeniti listove za koncept s listovima za čistopis. Sažetak mora biti napisan na listove za pisanje sažetka.

LISTOVI ZA
PISANJE SAŽETKA

3. Rukopis

Sažetak napišite na listove predviđene za pisanje sažetka uredno i **čitko** isključivo **pisanim** slovima.



4. Ispravljanje pogrešaka

Dogodi li vam se da prilikom pisanja čistopisa nešto pogriješite, pogrešku možete ispraviti tako da neželjeni dio teksta stavite u zagradu, prekrižite vodoravnom crtom i pokraj zagrade stavite **svoje inicijale** te u nastavku napišete ispravan oblik riječi ili rečenice.

Npr. *Autorica u tekstu navodi da reklamiranje proizvoda potiče (komizuerizam) P. L. konzumerizam.*

Ni u kojem se dijelu ispita državne mature ne smijete koristiti osobnim imenom ni prezimenom.

5. Zadatak

Prilikom oblikovanja sažetka vaš je zadatak **vlastitim riječima** sažeti polazni tekst koji ćete dobiti s ispitnim materijalima. Sažimanje je rad na tekstu i ne podrazumijeva osobne dojmove o temi, već iznošenje autorovih stavova.

6. Polazni tekst

Polazni tekst za sažimanje je **neknjiževni tekst** duljine 600 – 800 riječi koji govori o nekoj društvenoj problematici kao što su školovanje, sport, karijera, zdravlje, društvene mreže i sl.

Primjeri polaznih tekstova s dosadašnjih ispita državne mature:

2024. jesenski rok – Majda Rijavec, Dubravka Miljković, *Školska disciplina*

2024. ljetni rok – Goran Mizdrak, *O pčelama*

2023. jesenski rok – Iris Jerončić Tomić, *Društvene mreže i samopoštovanje*

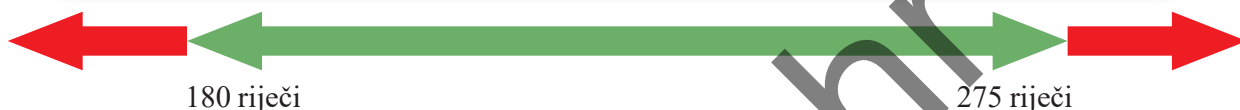
2023. ljetni rok – Lea Balenović, *Neki novi klinici*

7. Broj riječi

Sažetak treba imati **200 – 250 riječi**.

Naravno, postoji tolerancija u broju riječi od $\pm 10\%$. To znači da će se vrednovati sažetak koji broji minimalno 180 i maksimalno 275 riječi.

Sažetci s premalim ili prevelikim brojem riječi ne vrednuju se. Stoga, obavezno prebrojite broj riječi!



1.2. Postupak sažimanja

1. Čitanje polaznog teksta

Prvo usmjereno pročitajte polazni tekst u cijelosti u svrhu općeg razumijevanja teksta. Svrha uvodnog čitanja je prepoznavanje:

- teme teksta. To znači odrediti o čemu tekst govori.
- namjene teksta. Namjena je ono što se tekstem želi postići.
Npr. Tekst upućuje, informira, zabavlja...
- osnovnih misli. To znači odrediti koje su činjenice važnije, a koje manje važne.
- autorova stava. To znači prepoznati kako se autor(ica) odnosi prema temi.
Npr. Autor je prema temi kritičan.
Autorica objektivno prikazuje temu.

Prilikom čitanja polazni tekst podijelite na:

- uvod – prvi odlomak u polaznome tekstu
- središnji dio – 2 ili 3 sljedeća odlomka
Poneki polazni tekst imat će 2, a poneki 3 odlomka u središnjem dijelu.
- zaključak – posljednji odlomak u polaznome tekstu.

Primjer polaznoga teksta:**Jessica Brown, *Koliko je zdravo upotrebljavati sredstva za čišćenje domaćinstva?***

Više od 5000 godina ljudi upotrebljavaju kemijska sredstva za čišćenje. Stari su Rimljani smatrali kako je ljudski urin odlično sredstvo za čišćenje odjeće zbog amonijaka koji se nalazi u urinu. Nasreću, od toga se doba mnogo toga promijenilo. Primjerice, nedavno je pandemija Covid-19 promijenila uobičajene higijenske navike, a mnoge su osobe postale svjesnije potencijalnih patogena u svojim domovima. Upravo je zbog toga značajno porasla upotreba proizvoda za čišćenje tijekom pandemije. Istraživanja su otkrila kako su ljudi tijekom tog perioda 70 % češće čistili zbog čega je za 75 % povećana potrošnja proizvoda za čišćenje.

Proizvodi za čišćenje domaćinstva, uključujući antibakterijske sprejeve, obećavaju kako će odstraniti većinu štetnih bakterija u kućanstvu. Međutim, sve je veći broj znanstvenih dokaza kako oni također povećavaju izloženost različitim štetnim lebdećim česticama u zraku i stoga predstavljaju zdravstveni rizik. Medicinska istraživanja o utjecaju proizvoda za čišćenje domaćinstava na ljudsko zdravlje pokazuju kako navedeni proizvodi mogu imati štetan utjecaj na zdravlje ljudskog dišnog sustava. Redovita upotreba sprejeva za čišćenje povećava rizik za razvoj astme, a postoje i dokazi da se simptomi pogoršavaju što je upotreba učestalija. Neka su istraživanja pronašla vezu između izloženosti proizvodima za čišćenje tijekom trudnoće i upornog hripanja kod male djece. Budući da djeca dišu brže od odraslih, ovi proizvodi mogu za njih predstavljati još veći rizik. Konkretno, proizvodi za čišćenje u spreju imaju bitno više štetnih učinaka na dišni sustav od tekućih proizvoda za čišćenje ili dezinfekcijskih vlažnih maramica za čišćenje zato što je lebdeće čestice u zraku lakše udahnuti u većim količinama. Nadalje, problem predstavljaju i hlapljivi organski spojevi iz proizvoda za čišćenje zbog toga što oni mogu izazvati iritaciju ušiju, nosa i grla. Postoje dokazi kako su klor, amonijak, klorovodična kiselina, kloramin i natrijev hidroksid nagrizajući i reaktivni iritansi te, kada se udišu, mogu oštetiti stanice tkiva.

UVOD

SREDIŠNJI
DIO

1. odlomak

Posljednjih je godina povećana potražnja za prirodnim proizvodima za čišćenje domaćinstava koji ne sadrže sintetičke kemikalije i koji su manje štetni za okoliš. Znanstvenici su zaključili da takozvani zeleni i domaći proizvodi, koji sadrže samo biorazgradive sastojke, djeluju manje štetno od konvencionalnih, ali ističu kako su potrebna daljnja istraživanja kako bi se ispitalo njihovo djelovanje na zdravlje ljudskog dišnog sustava. Stoga je znanstvenica Pacheco Da Silva radila na istraživanju o utjecaju zelenih i domaćih proizvoda na zdravlje ljudskog dišnog sustava. Analizirala je podatke prikupljene od 40 000 osoba tražeći vezu između zdravlja njihova dišnog sustava i upotrebe proizvoda za čišćenje tijekom 12 mjeseci. Očekivala je kako će podatci pokazati kako redovita upotreba vlažnih dezinfekcijskih maramica negativno utječe na astmu, a upotreba zelenih i domaćih sprejeva i maramica pokazat će se manje štetnom. U početku je primijetila kako je redovita upotreba proizvoda svih kategorija bila povezana s astmom. Međutim, kada se fokusirala na tjednu upotrebu pojedinačnih kategorija proizvoda, veza s astmom nestala je za proizvode označene kao „zeleni“ i domaće proizvode dok je upotreba vlažnih dezinfekcijskih maramica ostala značajno povezana s astmom. Ovo istraživanje ukazuje kako upotreba „zelenih“ i domaćih proizvoda za čišćenje može biti manje štetna za astmu, ali upotreba vlažnih dezinfekcijskih maramica može biti štetna. Međutim, budući da ne postoji precizna definicija za „zeleno“ proizvode za čišćenje, ovi se rezultati mogu iskrivljeno interpretirati, a primijetili smo kako se u oglašavanju proizvoda za čišćenje riječ „zeleno“ spominje sve češće. Zbog uvjerenja kako su domaći proizvodi za čišćenje zdraviji, neki se ljudi opredjeljuju upravo za njih. Iako postoje neke opće naznake koje bi sastojke trebali sadržavati domaći proizvodi za čišćenje, npr. vodu, limunsku kiselinu, sol i sodu bikarbonu, ne postoji propisani recept s omjerima aktivnih sastojaka i sigurnim postupkom izrade takvih proizvoda pa se čini kako se odluke o čišćenju svode na uvjerenje osobe koja proizvod primjenjuje.

U svakom slučaju, čišćenje domaćinstva je nužno i bolje ga je čistiti čak i kemijskim sredstvima nego ga ne čistiti uopće. No, svakako se preporuča čišćenje uz dobru ventilaciju i izbjegavanje proizvoda u spreju te upotreba prirodnih preparata u svrhu zaštite zdravlja i okoliša.

SREDIŠNJI DIO

2. odlomak

ZAKLJUČAK

(656 riječi)

Prilagođeno prema članku Jessice Brown *"Is it healthier to use household cleaning products or not"* na poveznici <https://www.bbc.com/future/article/20250327-is-it-healthier-to-use-household-cleaning-products-or-not>

2. Oblikovanje koncepta sažetka

Pri oblikovanju koncepta sažetka može vam pomoći sljedeća tablica.

Tablica 1.1. Izrada koncepta sažetka

UVOD sažetka	
autor(ica)	
naslov teksta	
tema teksta	
namjena teksta <i>(Tekst informira/ objašnjava/upućuje/ upozorava...)</i>	
SREDIŠNJI DIO sažetka	
sažetak 1. odlomka <u>središnjeg dijela</u> osnovna misao	potkrepljujući podatci za prvu osnovnu misao
sažetak 2. odlomka <u>središnjeg dijela</u> osnovna misao	potkrepljujući podatci za drugu osnovnu misao
(sažetak 3. odlomka <u>središnjeg dijela</u>) osnovna misao Poneki polazni tekst imat će 2, a poneki 3 odlomka u središnjem dijelu pa vam ovaj redak možda neće biti potreban.	potkrepljujući podatci za treću osnovnu misao
ZAKLJUČAK sažetka	
autorov stav o temi <i>(Autor je subjektivan/objektivan/kritičan...)</i> <i>(Autor zaključuje da...)</i>	